

TRIDACI, derivat savi del ll. *thridax*, gr. *θριδάξ* 'lletuga'.

Tridàtil, V. *dàtil* + *tres* *Tridar*, *tridell*, V. *triturar* *Trident*, *tridentat*, *tridentífer*, V. *dent* + *tres* *Tridigitat*, V. *dit* *Tridínam*, V. *dinàmic* + *tres* (en el sentit que té tres estams forts) *Tridó*, *tridolar*, V. *triturar* *Tridu*, *triduum*, V. *dia* + *tres* *Triedre*, *trièdric*, V. *tres* *Triell*, V. *triar* *Trienc*, V. *tres* *Triença*, V. *tres* *Triensa*, *trienni*, V. *tres* + *any* *Trifacial*, V. *faç* *Trifaldó*, V. *tòfona* *Trifàsic*, V. *fase* (FANTASIA) *Trifera* (Alcoati, S. XIV), sembla pres del ll. *trifer*, *-fera*, *-ferum*, 'que lleva fruit tres vegades' (devia haver-n'hi hagut tres menes, una de menys important no anomenada) *Trifid*, V. *bifi* *Trifilita*, *15* format amb els mots grecs *τρι*- 'tres' i *φυλή* 'tribu, classe' referint-se a les tres bases que la formen *Trifille*, V. *jillo*- (FULL) + *Trifini*, indret en el qual coincideixen els termes de tres municipis o jurisdiccions, ll. *trifinium*, cpt. de *tri*- 'tres' i *finis* 'terminal'; alguns guardatermes valencians ho barbaritzen dient-ne molló *tresinio* o *tresino* (Lutxent, 1962) o fins *tresillo* (Toris?) *Trifoli*, *trifoliat*, V. *tres* + *-foli* (FULL) *Triforme*, *triformitat*, V. *forma* *Trifong*, V. *diſtong*

TRIFULGA, 'situació anguniosa', mot afectiu del mateix origen incert que el mot cast. popular *trifulca* 'desordre i batussa entre unes quantes persones', relacionats amb el gall. *trafugar* i cast. dial. *trafulcar* 'trasbalsar, barrejar', i els ast. *trebolga* 'bullícia, xivarri' i *trebolgar* 'bullir amb gran fervor'; probablement els mots asturians vénen del ll. vg. *BULLICARE 'bullir, fer bombolles' (d'on el nostre BELLUGAR) amb el prefix TRANS- (el de *trasbalsar* i *trastornar*), i amb la *-b*- alterada en *-f*- per influència de TRAFEGAR; també *35* pogué haver-hi contaminació de *trabucar* (d'on la *u*). □ 1.ª doc.: escr. Renaix., c. 1875.

En cat. central se senten *trifulca* i *trifulga*, aquest un poc més, i és el que vaig aprendre de la meua família. «En --- la vera amistat, un petit reconet, hont reposar-hi el feix de mes *trifulgues*», «capolat pel tragí y encaparrat per ses *trifulgues*», Pons Mass. (*Colla del C.*, vi, 59; *Auca de la Pepa*, 158). Coromines vacillà un poc entre les dues formes, però més sovint usà la de *-ga*; ja en una carta familiar de 1891: «vaig escriu- *45* re a En Janssens explicant lo que jo sabia de les *trifulgues* d'en Lerroux» (on el sentit sembla participar de l'acc. dominant cat. però tant o més de la mall.-cast.); després, netament aquella: «és això lo que té de bo Barcelona, la seva jove propensió a oblidar aviat les *50* *trifulgues* passades» (així en l'autògraf, però s'ho corregí en *-gues* damunt les proves, i així en les dues edicions), *Prometeu*, *pt*, p. 59).

Totes dues variants en escrs. Amb *-ca*, el barceloní Feliu i Codina, c. 1875: «la família --- passava totes *55* les *trifulques* qu'acabaren ab la mort del cap de la casa» (*La Dida*, p. 33); «que lluny són aquells temps! Y que me n'han passat de *trifulques* —aquí 's parà un moment com si anés a contar-me-les ---», NOller (*La Bogeria*, VII, 132.3f.);¹ «per referències se sabia que *60*

havia passat moltes *trifulques*, que algun temps havia patit molt, y que totes les seves xacres provenien de ferides y galipàndries atrapades al darrera dels trabucayres», MrnVayreda (*Puny*, 1.4, pròleg, 21 (25)).

Acc. mall. semblant a la cast. «situació de desordre, d'avalot, de cosa disbaratada» (*AlcM*) i ja l'usà en les *Contarelles*, (84) AMAlcover: «El jay de sa barraqueta --- arriba al cel y --- tot ho desbaratava --- El bon Jesús --- s'exclama: —Pere, treu defora aquest desbaratat: que'l cel no és lloc de fer *trifulga*». Jo ho he sentit allà amb *tre-*: en conversa entre ells, el culte s'llerlic Miquel Arbona deia *trafúlgə*, i l'Amo En Tomeu *trafúlkə*, d'una possessió del terme d'Establiments. En cap forma no fou recollit per cap dicc. fins al *DAG*. («*trifulques*: enredos, maldecaps») i Bulbena *trifulga* 'desori', 'maldecaps'. Segons *AlcM* es diu *trafulca* en el Maestr. i *trifulca* a Tortosa i València.

El cast. *trifulca* «desorden y camorra entre varias personas» no fou recollit pel *DACEsp*. fins a 1869; ja una mica abans a Cuba (1836 o 1862); també en un dicc. mexicà, i apareix en diversos bons escr. de llengatge ben madrileny, de mj. S. XIX; el nostre Coll i Vehí l'escriu en prosa cast.: «en *trifulcas* como ésta me he visto yo»; arag. *trifulcar* «gran bulla, diversión; contienda; inquietud o movimiento», Boroa, i en el sogorbí Torres Fornés. Benasc *trafulca* «abundancia de tráfico desordenado ---» i «*trafulcarse*: ofuscarse, trastocando las cosas» (Ballarín, *Dicc.*).

D'altra banda hi ha l'ast. *trebolga* «bullicio» (Rato), segurament derivat de *trebolgar* «hervir con mucha fuerza» (Vigón), en el qual és fàcil de reconèixer un *tra-bolgar* de *BULLICARE (d'on el nostre BELLUGAR). El gall. *trafugar* «mezclar o involucrar lo que no se debe», on hi ha contacte visible amb *trafegar*; sembla que existeix un cast. dial. *trafulcar* «canviar, trastornar». Vegeu més detalls i la documentació en l'article TRIFULCA del DCEC/DECH.

¹ Era, doncs, la forma que usava Oller, que l'abusiú corrector de les O. C. (vi, 86.16) la hi canvia en *trifulgues*. En O. C. VIII, 150.3f., on llegim «durant dos anys, en volem de *trifulga* en aquest mes --- tot ho tractava a lo bruto» suposo el mateix abús. La variant en *-ga* predomina, però, en els escr. barcelonins i del NE.: «pobre quisso --- amb una cossa l'envià rodolant tres passes lluny --- gemegant --- a sepultar el seu dolor --- entre'l pilot de canyes seques que li serví de refugi en aquella *trifulga*», Pous Pagès (*Per la Vida*, 17.8). MassóT conta que FSoler el rebé un dia a casa seva amb la frase «Li faig saber que aquesta és la casa de les *trifulgues*, pobre Pitarra, aclaparat per crítiques familiars en la caiguda de les seves velleses (M. T., 50 Anys *Vida Lit.*, 12.9).

Trifurcació, *trifurcar*, V. *forca* *Triga*, *trigada*, V. *trigar* *Trigam*, *trigàmia*, V. *bigam*

TRIGAR, del ll. TRĪCĀRĪ 'torbar-se en minúcies', 'entretèner-se, tardar', derivat de TRĪCĀE 'minúcies, menudalla'. □ 1.ª doc.: S. XIII.